Lapsuus on tässä ja nyt

Tehdään hyvinvointialueet heti lapsiystävällisiksi

Uudet hyvinvointialueet on viisasta tehdä heti alusta lapsen oikeuksia vahvistaviksi. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat parhaat käytännöt, kuten lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi ja yhteinen perhekeskustoimintamalli on otettava käyttöön. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja on tarjottava oikea-aikaisesti ja avun tarpeen mukaan. Erityinen huomio uudistuksessa on kiinnitettävä siihen, että eri hallinnon tasoille jakautuvalle hyvinvointia ja terveyttä edistävälle työlle luodaan yhteistyörakenteet, jossa järjestöt ovat mukana.

Päättäjä, huolehdi, että hyvinvointialueesi strategiassa mainitaan ainakin nämä!

1. Lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tiedolla johtamisen välineinä.

2. Varmistetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuus ja osallistaminen palvelujen kehittämisessä sekä palvelun käyttäjinä että laajasti väestöryhmänsä edustajina.

3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelupolut ja -kokonaisuudet luodaan sujuviksi toisiaan tukeviksi yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.

4. Lastensuojelun laatu turvataan toimivilla rakenteilla ja riittävillä resursseilla.

5. Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalvelujen saatavuutta lisätään ja oppilas- ja opiskelijahuollon saatavuus ja saavutettavuus varmistetaan.

6. Perhekeskusten tarjoamat palvelut ja tuki ovat käytössä alueen jokaisessa kunnassa. Huolehditaan, että toiminta on alueella riittävän yhdenmukaista ja sitä ohjaavat yhteiset linjaukset.

7. Järjestöt ovat kiinteä osa hyvinvointialueen palvelutuotantoa sekä HYTE-yhteistyörakenteita. Järjestöjen julkinen rahoitus turvataan uudistuksessa ilman katkoksia.

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

1. Lapsen oikeuksia vahvistavat käytännöt hyvinvointialueille heti alusta alkaen

Hyvinvointialueen päättäjät aloittavat luottamustoimensa uuden hallinnontason rakenteiden ja strategian luomisella. Kun uutta hallinnontasoa rakennetaan, työ kannattaa tehdä heti hyvin ja perusteellisesti. Huolellinen rakennustyö takaa sen, että myöhemmin ei tarvitse korjailla huonoja rakenteita. Koronakriisi aiheutti katkoksia moniin lapsiperheiden tarvitsemiin palveluihin, uusiin katkoksiin ei ole nyt varaa. Lapsen oikeuksia vahvistavat rakenteet, toimintatavat ja parhaat käytännöt tukevat hyvinvointialueen asukkaiden hyvinvointia pitkälle tuleviin vuosikymmeniin. Niihin panostaminen on siis sekä inhimillisesti että taloudellisesti kannattavaa.

Lapsivaikutusten arviointi päätöksenteon toimintatavaksi

Lapsivaikutusten arviointi on kenties tärkein yksittäinen toimintatapa, jolla hyvinvointialueet voivat varmistaa, että niiden päätökset ja toiminta edistävät johdonmukaisesti lapsen oikeuksien toteutumista. Siksi lapsivaikutusten arviointi toimintatapana on syytä kirjata hyvinvointialueen strategiaan. Lapsivaikutusten arviointi auttaa tunnistamaan paitsi päätösten tavoitellut vaikutukset, myös ei-toivotut seuraukset. Näin kielteisiin seurauksiin voidaan varautua, jos niiden välttäminen kokonaan ei ole mahdollista. Vaikutusten ennakkoarviointi ja seuranta auttavat tekemään sekä lapsen oikeuksien että esimerkiksi hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia päätöksiä.

LUE LISÄÄ:

https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lapsivaikutusten-arviointi/

Palveluiden vaikuttavuutta voidaan lisätä lapsibudjetoinnilla

Hyvinvointialueilla on aiempaa parempi mahdollisuus kehittää tiedolla johtamista ja lisätä palvelujen vaikuttavuutta. Lapsibudjetointi (LABU) on lapsiin kohdistuvien julkisten varojen lapsenoikeusperustaista analysointia, arviointia ja vaikuttavuuden vahvistamista. Hyvinvointialueen ja alueen kuntien yhteistyössä tehtävällä lapsibudjetoinnilla tuotetaan tietoa julkisten varojen kohdentumisesta lapsiin sekä siitä, ovatko taloudelliset panostukset ja niiden kohdentuminen linjassa lapsen oikeuksien sekä lasten hyvinvoinnille asetettujen tavoitteiden kanssa. Se on siis tiedolla johtamisen väline. Lapsibudjetoinnissa yhdistyy sekä lapsen etu että julkisen talouden etu: 1) lapsen oikeus saada oikeudenmukainen osuus julkisista varoista sekä parhaat mahdolliset palvelut ja 2) julkisen talouden etu saada lapsiin kohdennetuilta resursseilta enemmän vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä.

LUE LISÄÄ:

https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lapsibudjetointi/

Hyvinvointialueen perhekeskustoiminnalle tarvitaan yhteiset linjaukset

Lasten ja perheiden näkökulmasta on tärkeää, että heidän tarvitsemansa palvelut ja tuki muodostavat eheän ja toimivan kokonaisuuden. Tämä edellyttää, että muun muassa perus- ja erityispalvelut ovat kiinteässä yhteistyössä keskenään ja palvelut ja tuki tuodaan lähelle perhettä.
Tähän ratkaisuna on perhekeskus, joka kokoaa lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja tuen yhteen monialaiseksi ja hallinnonalat ylittäväksi palvelukokonaisuudeksi. Se sovittaa yhteen lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, kuntien sivistyspalvelut ja hyvinvointia ja terveyttä edistävän HYTE-toiminnan sekä järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toiminnan. Perhekeskus on keino varmistaa, että kuntien järjestämisvastuulla ja hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle siirtyvien palveluiden yhteys säilyy ja palvelujen kokonaisuus on koordinoitu.

Jokaisella hyvinvointialueella on jo perhekeskustoimintaa, josta on saatu kokemuksia. On tärkeää, että hyvinvointialueet sitoutuvat perhekeskustoiminnan kehittämiseen ja levittämiseen. Niiden tulee huolehtia, että toiminta alueella on riittävän yhdenmukaista ja sitä ohjaavat yhteiset linjaukset. Linjaukset ja yhteiset periaatteet tulee kirjata hyvinvointialueen keskeisiin strategisiin asiakirjoihin. Käytännön työtä ohjaamaan tarvitaan yhteinen perhekeskustoiminnan toimintasuunnitelma.

Parhaillaan alueilla pohditaan sosiaali- ja terveyskeskusten sekä niihin kytkeytyvien perhekeskusten sijoittumista. Kun palveluja ja tukea kootaan yhteen, on tärkeä huolehtia palvelujen ja tuen alueellisesta saavutettavuudesta ja arvioida

ratkaisujen vaikutukset lapsiin ja perheisiin. Muutokset eivät saa heikentää lasten, nuorten ja perheiden tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää palveluja.

LUE LISÄÄ:

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus

Osallisuus on lapsen oikeus ja päättäjälle tärkeä mahdollisuus

Lapsilla ja nuorilla on oikeus kertoa mielipiteensä heitä koskevissa asioissa. Hyvinvointialueiden näkökulmasta tämä tarkoittaa, että lapsia, nuoria ja perheitä tulee kuulla palvelujen suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Näin myös vankistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja mahdollistetaan palveluiden lapsi- ja perhelähtöisyys. On tärkeä kuulla sekä lapsia ja nuoria ryhmänä heitä yleisesti koskevissa asioissa, että yksittäisiä lapsia, nuoria ja perheitä silloin, kun he ovat palvelujen asiakkaita. Erityisesti on syytä varmistaa, että eri tavoin haavoittuvassa asemassa olevilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus kertoa näkemyksensä itseään koskevissa asioissa.

Lasten näkemysten huomioiminen vaikuttaa myönteisesti heidän itsetuntoonsa ja osallistuminen yhteisissä asioissa kasvattaa lapsen taitoja ja kykyä aktiiviseen kansalaisuuteen. Lapsi, joka kohdataan arvostavasti, rohkenee todennäköisemmin myös kertoa, jos häntä kohdellaan huonosti. Lasten näkemysten vakavasti ottaminen on siis myös keino suojella lapsia ja nuoria – ja mitä parasta ongelmien ennaltaehkäisyä.

LUE LISÄÄ:

https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lasten-ja-nuorten-aani/

Lähtökohdaksi lasten moninaisuus ja perheiden monimuotoisuus

Perheille voidaan tarjota juuri heidän tarvitsemansa apu, kun palveluiden suunnittelemisen ja kehittämisen lähtökohdaksi otetaan lasten moninaisuus ja perheiden monimuotoisuus. Tiedonkeruu lasten ja perheiden erilaisista elinolosuhteista tukee palvelujen suunnittelua ja esimerkiksi kouluterveyskysely tarjoaa tietoa eri lapsiryhmien hyvinvoinnista. Erityisen tärkeä on tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat lapset, esimerkiksi vammaiset lapset, sijaishuoltoon sijoitetut lapset ja maahanmuuttajalapset. Myös perhemuoto saattaa vaikuttaa palvelutarpeeseen ja siihen, mitä seikkoja perheen kanssa toimiessa voi olla hyvä huomioida. Tampereella lisättiin ymmärrystä perheiden monimuotoisuudesta ja tarpeista selvittämällä hankkeen avulla, millaisia perheitä Tampereella asuu. Edistynyt analytiikka lapsiperheiden palveluissa -hankkeessa[1] analysoitiin rekistereissä jo olemassa olevaa tietoa eettisyys ja tietoturvallisuus huomioiden. Tieto auttaa vahvistamaan palvelujen tosiasiallista yhdenvertaisuutta.

Lapsen oikeuksien asiantuntijoita hyvinvointialueille

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen jakautuminen kahdelle hallinnontasolle vaatii erityistä huomiota, että julkiset palvelut perustuvat lapsen oikeuksille ja että lapsen oikeudet toteutuvat julkisissa palveluissa. Hyvinvointialueille tarvitaan tähän tehtävään nimettyjä lapsen arjen, hyvinvoinnin ja oikeuksien asiantuntijoita, jotka sparraavat palvelujen kehitystä oikeaan suuntaan ja tuovat aktiivisesti esille lapsen oikeuksien näkökulmaa ja niiden soveltamista käytäntöön.

[1] Tampere Junior -kehitysohjelma 2020-2023.

2. Uusille hyvinvointialueille on luotava toimivat lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistarve on ilmeinen. Uudessa organisaatiossa on mahdollisuus tehdä paremmin. Hyvinvointialueen strategiassa on nostettava esille kunkin alueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevat keskeiset kipukohdat ja etsittävä keinot korjata toimintatapoja. Palveluja on kehitettävä yhä vahvemmin osallistamalla palvelujen käyttäjiä sekä hyödyntämällä tiedolla johtamisen käytäntöjä ja tutkimusta kehittämistyössä.

Oikea-aikaista tukea perheille

Perheiden tuen tarve on tunnistettava varhaisessa vaiheessa, tuen on oltava konkreettista ja kohdistuttava oikea-aikaisesti, jotta palvelut olisivat vaikuttavia. Ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen panostaminen on paitsi inhimillisesti välttämätöntä myös taloudellisesti järkevää. Tällä hetkellä palvelujen saatavuus ei vastaa niiden tarvetta. Kuntaliiton Kuntalaistutkimuksessa 2020[2] esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelun saavutettavuutta pidettiin toiseksi huonoimpana 18 nimetyn palvelun listalla. Jotta korjaavien ja kalliiden palveluiden tarve vältetään, hyvinvointialueilla on syytä kiinnittää huomiota siihen, että lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, vanhemmuuden tukea, eroauttamista, tukiperheitä ja tukihenkilöitä on riittävästi saatavilla ja silloin, kun avun tarve on. Hyvinvointialueen ja kuntien palveluja on kehitettävä ja uudistettava kokonaisuutena lasten ja perheiden tarpeiden mukaisesti. Perhekeskustyön kautta on mahdollista tuoda erilaiset tuen muodot helposti perheiden saataville.

Nykyiset ennaltaehkäisevät sosiaali- ja terveyspalvelut eivät vastaa riittävällä tavalla teini-ikäisten ja heidän perheidensä tarpeisiin. Tämän voidaan arvella näkyvän muun muassa siinä, että lastensuojelussa teini-ikäisten kiireelliset sijoitukset ovat lisääntyneet.[3] Teini-ikäisten perheitä auttavia päihde- ja mielenterveyspalveluja, sosiaaliohjausta ja yhteistyötä nuorisotyön kanssa on kehitettävä ja näiden palveluiden saatavuutta on lisättävä.[4]

Tukipalvelujen riittämättömyys neuropsykiatrisesti oirehtivien lapsille, nuorille ja heidän perheilleen johtaa usein lastensuojelun asiakkuuteen ja huostaanottoon.[5] Perheiden voimavaroja vahvistavaa tukea on lisättävä hyvinvointialueilla kautta Suomen, jotta lastensuojelu ei kuormitu asiakkailla, joiden auttamiseen olisi vaikuttavampiakin keinoja käytettävissä.

On syytä varmistaa, että sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa työntekijäkohtaiset asiakasmäärät pysyvät kohtuullisina, jotta ennaltaehkäisevä työ on vaikuttavaa.

Laadukkaan lastensuojelun toiminta-edellytykset tulee turvata

Lastensuojelun asiakkaat ovat usein monella tapaa haavoittuvassa asemassa. Lastensuojelun laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota hyvinvointialueille siirryttäessä. Lastensuojelu on vaativaa kohtaamis- ja arviointityötä ja tämä tarkoittaa, että laadukas työskentely edellyttää aikaa. Lastensuojelun sosiaalityössä asiakasmäärät voivat olla useita kymmeniä, jopa lähemmäs sata lasta työntekijää kohden. On selvää, ettei tällöin sosiaalityöntekijän parhaatkaan pyrkimykset voi turvata riittävällä tavalla lapsenoikeusperusteista työskentelyä. Lastensuojelun sosiaalityön henkilöstöresurssien turvaaminen hyvinvointialuilla on tärkeää, jotta työ toteutuu eettisesti kestävällä tavalla.

Kun lastensuojelussa päädytään sijoittamaan lapsi sijaishuoltoon, tulee lapsen saada turvallista ja hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaavaa sijaishuoltoa. Yksityiset yritykset ja järjestökenttä ovat merkittävä toimija sijaishuollon palvelutarjonnassa. Hyvinvointialueilla tulee varmistaa, että jokainen sijoitettu lapsi ja nuori saa laadukasta huolenpitoa, hyvinvointialue pystyy järjestämään erilaisiin tarpeisiin vastaavaa sijaishuoltoa ja palvelujen hankinta perustuu laatukriteereihin.

Hyvinvointialueet tarjoavat mahdollisuuden kehittää ja vahvistaa lastensuojelun ohjausta ja valvontaa. Valvonnan kehittämisessä on huomioitava sekä lastensuojelun avopalvelut että sijaishuollon palvelut. Tehokas laitoshoidon valvonta edellyttää selkeitä ja yhdenmukaista valvontarakenteita. Perhehoidossa taas korostuu tarve vahvistaa toimivia lapsikohtaisen valvonnan käytäntöjä.

Lastensuojelun tietopohja on varsin ohut, vaikka lastensuojelussa tehdään joskus merkittäviä päätöksiä lasten ja perheiden perusoikeuksiin ja käytetään valtaa. Hyvinvointialueilla tuleekin kiinnittää huomiota tietopohjan vahvistamiseen. Systemaattisen tiedon keruun avulla palvelujärjestelmän puutteet sekä lastensuojelun asiakkaiden elämäntilanteisiin vaikuttavat yhteiskunnalliset muutokset ja eriarvoistavat rakenteet tunnistettaisiin yhä paremmin.

Teini-ikäisten kiireelliset sijoitukset ovat lisääntyneet.

[2] Pekola-Sjöblom 2020.
[3] Forssel & Kuoppala & Säkkinen 2021.
[4] Lastensuojelun Keskusliitto 2019.
[5] Ks. Kääriälä ja muut 2021.

Lasten ja nuorten perustason mielenterveys-palvelujen saatavuus nopeasti kuntoon

Kouluterveyskyselyn syyskuussa 2021 julkaistujen tulosten perusteella lapsilla ja nuorilla on kaikkialla Suomessa merkittäviä ongelmia päästä tarvitsemiensa mielenterveyspalvelujen piiriin. Kaikilla hyvinvointialueilla vähintään neljännes apua tarvitsevista ei saanut apua koulupsykologilta, vaikka olisi sitä tarvinnut. Osuus oli osassa hyvinvointialueista peräti yli 40 %. Kautta maan vaikeudet saada mielenterveyspalveluja olivat suuremmat kuin vuonna 2019.

Lasten ja nuorten psykiatrian erikoissairaanhoidosta on koronakriisin aikana kuultu lukuisia hätähuutoja[6], että erikoissairaanhoito ei pysty vastaamaan kasvaneeseen palvelutarpeeseen ja toisaalta myös, että erikoissairaanhoitoon ohjautuu huomattavassa määrin lapsia ja nuoria, jotka olisivat autettavissa kevyemmillä, perustason mielenterveyspalveluilla. Erikoissairaanhoidon kuormitusta voidaan keventää tarjoamalla riittävästi matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon kautta koulujen ja oppilaitosten arjessa. Panostaminen näihin palveluihin olisi paitsi kustannustehokasta, myös lapsen ja nuoren edun mukaista, kun apua olisi mahdollista saada nopeammin ja tarvetta vastaavassa muodossa. Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat sote-uudistuksessa siirtymässä hyvinvointialueiden vastuulle. On vaarana, että palvelut eriytyvät koulujen ja oppilaitosten arjesta ja palvelujen vaikuttavuus heikkenee. Uusilla hyvinvointialueilla on erityisen tärkeää varmistaa, että näin ei käy.

Vammaisten lasten ja monisairaiden lasten palvelujen yhteensovittaminen ja erikoissairaanhoito

Lapsen terveyteen liittyvät huolet ja erityistarpeet tuovat lisähaastetta muutoinkin ”sumplimista” vaativaan perhearkeen. Yhteiskunnan vahvana tavoitteena pitää olla perheen kokonaiskuormituksen vähentäminen, jotta perheen voimavarat riittävät kriisitilanteissa, joita lapsen sairastaminen tai erityisyys aiheuttavat. Lapsen kohdalla odotus päästä erikoissairaanhoidon piiriin tuntuu tavallistakin pidemmältä. Erityisen turhalta odotus tuntuu silloin, kun sairaus ja tarvittava hoito on tiedossa, mutta hallinnosta määritellyt käytännöt pakottavat lapsen käymään ensin kierroksen perusterveydenhuollossa, kunnes pääsy tarvittavaan erikoissairaanhoitoon myönnetään. Sote-uudistus tuo aiempaa paremmat mahdollisuudet sote-palvelukokonaisuuksien järkeistämiseen ja yhteensovittamiseen runsaasti palveluja tarvitsevien asiakkaiden kohdalla. Uudistuksen onnistumista on arvioitava nimenomaan siitä näkökulmasta, miten se onnistuu tässä. Palveluketjujen sujuvuus, yksilöllisten tarpeiden mukainen ja toisiaan tukevista palveluista muodostuva kokonaisuus sekä koko perheen voimavarojen vahvistaminen ja arjen sujumisen huomioiminen ovat ne periaatteet, joiden varaan uudet toimintatavat on rakennettava.

[6] mm. HS ja YLE 2021.

3. Muodostuuko yhdyspinta, rajapinta vai kuilu?

Eri hyvinvointialueet lähtevät tekemään sote-uudistusta hyvinkin erilaisista lähtökohdista. Osassa sote-palvelut on jo vuosia sitten maakunnallistettu, osassa maakunnallinen integraatio on miltei lähtökuopissaan. On keskeistä oppia toisilta, mitä on tehty hyvin ja mitä virheitä ei uudistuksessa kannata toistaa. Palvelukatkoksia tai kuiluiksi muodostuvia rajapintoja ei pidä luoda. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut jakautuvat jatkossa kahdelle täysin erilliselle hallinnontasolle, joilla on erillinen rajoituspohja. Eheän palvelukokonaisuuden luominen ei siis onnistu itsestään, vaan se vaatii erityistä huomiota ja toimenpiteitä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on sote-uudistuksen jälkeisessä rakenteessa sekä uusien hyvinvointialueiden että kuntien tehtävä. Hyvinvointialueiden ja kuntien välisten yhteistyörakenteiden toimivuus ratkaisee, muodostuuko uudistuksessa HYTE-työhön yhdyspinta vai rajapinta. Parhaimmillaan yhteistyörakenteet auttavat edistämään hyviä käytäntöjä, kuten lapsibudjetointia, lapsivaikutusten arviointia ja osallistavia toimintatapoja koko alueelle myös kuntien palvelualueille. Perhekeskustoiminnassa molempien hallinnontasojen alla toimivat lasten ja perheiden palvelut voidaan tuoda yhteen ja helposti saavutettavaksi, toisiaan tukevien palvelujen kokonaisuudeksi. Yhdyspintojen rakentaminen vaatii hyvinvointialueiden valmistelussa erityistä huomiota.

Järjestöyhteistyö on turvattava muutostilanteessa

Sote-uudistuksessa on pidettävä huolta siitä, että uudistuksessa vahvistetaan - ei heikennetä hyvinvointia ja terveyttä edistävien järjestöjen asemaa. Kuntaliiton kyselyn[7] mukaan yhä useampi toivoo mahdollisuutta valita myös järjestön järjestämiä palveluja ja toimintaa. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin eteen työskentelevien järjestöjen toimintakenttä jakautuu nyt kahdelle hallinnontasolle. On vaarana, että joillakin alueilla tapahtuu väliinputoamisia ja yhteistyörakenteiden vaurioitumista, mikäli järjestöyhteistyölle ei hyvinvointialueilla luoda rakenteita. Hyvinvointialueiden tulee huolehtia että 1) järjestöyhteistyölle on pysyvät rakenteet (esim. järjestötyön neuvottelukunta tai vastaava), 2) järjestöjen palvelut ja toiminnot ovat osa palvelujen kokonaisuutta ja järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään palvelujen kehittämisessä (esim. perhekeskustoiminnan kautta), 3) järjestöedustus varmistetaan hyvinvointialue – kunta -yhteistyörakenteissa ja HYTE-työssä (esim. lapsi- ja perhetyön koordinaatioryhmä tai vastaavat) 4) hyvinvointialue ja kunnat molemmat huolehtivat järjestörahoituksen ja -avustusten turvaamisesta ilman katkoksia.

Yleisten järjestöyhteistyörakenteiden lisäksi hyvinvointialueiden tulee varmistaa, että järjestöt ovat mukana perhekeskuskehittämisessä huolehtimalla mm. siitä, että toiminta on koordinoitua, järjestöt ovat edustettuina keskeisissä perhekeskusverkostoissa ja -ryhmissä ja sopimuskäytännöt ovat selkeät.

LUE LISÄÄ:

https://www.lskl.fi/hankkeet/perheetkeskioon/unelmien-perhekeskus/)

Perheiden vaikuttava auttaminen vaatii toimi- ja hallinnonalat ylittävää yhteistyötä

Perheiden näkökulmasta vaikuttava auttaminen tarkoittaa eheitä palvelukokonaisuuksia ja sujuvaa palveluiden välistä yhteistyötä. Tämä edellyttää ylisektorisia, toimi- ja hallinnonalat ylittäviä yhteistyömalleja ja joustavia, yksilökohtaisiin tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia. Vastuun siirtämisen kulttuurista on päästävä eroon ja eri toimijoiden yhteisvastuuta on tehostettava.

Ylisektorisen yhteistyön merkitys korostuu erityistason palveluissa, kuten lastensuojelussa. Hyvinvointialueilla on luotava toimivat rakenteet suhteessa viidelle yhteistoiminta-alueelle suunniteltuihin lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskuksiin (OT-keskukset). OT-keskusten tarkoituksena on tukea eri sektoreiden yhteistyötä ja toimintaa tilanteissa, joissa lapsen, nuoren tai perheen auttamiseen tarvitaan vaativaa erityisosaamista. OT-keskustyön luominen ja kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää lastensuojelun vaikuttavuuden lisäämiseksi. OT-keskusten tiiviit yhteistyörakenteet toisaalta perhekeskuksiin ja toisaalta opetushallituksen alaisiin erityisen tuen VIP-verkostoihin ovat olennaisia, jotta vaativiin tilanteisiin voidaan luoda vaikuttavia palvelukokonaisuuksia. Järjestökentän vankka

Eheän palvelukokonaisuuden luominen vaatii erityistä huomiota ja toimenpiteitä.

[7] Pekola-Sjöblom 2021.

erityisosaaminen vaativissa lapsi- ja perhepalveluissa on syytä tunnistaa ja kytkeä kiinteäksi osaksi OT-keskuksia.[8]

Suurin osa lasten palveluista jää kuntiin – resurssit turvattava

Sote-uudistus merkitsee valtavaa muutosta myös kuntataloudelle. Poliittisten päättäjien on pidettävä huolta siitä, että kunnille jää riittävät resurssit huolehtia lasten ja nuorten laadukkaista peruspalveluista, eli varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja harrastustoiminnasta. Mikäli kunnat eivät tästä tehtävästään suoriudu, lopputulos näkyy paitsi lisääntyvänä huono-osaisuutena myös kasvavina korjaavien sote-palvelujen tarpeena.

Koska lapset ovat tärkeintä, mitä meillä on.

[8] Halila & Hoikkala & Malja & Tapiola (toim.) 2021.

LÄHTEITÄ JA KIRJALLISUUTTA

Edistynyt analytiikka lapsiperheiden palveluissa (2021). Tampere Junior 2020-2023 -hanke. https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ohjelmat/tampere-junior/edistynyt-analytiikka.html

Forssel & Kuoppala & Säkkinen (2021) Tilastoraportti. Lastensuojelu 2020- Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142676/tr19.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Halila & Hoikkala & Malja & Tapiola (toim.) (2021) Lasten ja nuorten vaativimpien palvelujen osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevan työryhmän loppuraportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163222/STM_2021_18.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Hastrup, Pelkonen & Varonen (2021) Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 9/2021 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-635-0

Koivuranta, Esa (2021) "Itsetuhoisia nuoria on sairaaloissa niin paljon, että osa nukkuu yönsä käytävällä – ylilääkäri: 'Yhteiskunnan on kysyttävä, miksi nuoret eivät selviä'". YLE uutinen 21.4.2021. https://yle.fi/uutiset/3-11813380

Kääriälä, Antti; Gyllenberg, David; Sund;-Reijo; Pekkarinen, Elina; Keski-Säntti, Markus; Ristikari, Tiina; Heino, Tarja & Sourander, Andrej (2021) The association between treated psychiatric and neurodevelopmental disorders and out-of-home care among Finnish children born in 1997. European Child & Adolescent Psychiatry.

Lastensuojelun Keskusliitto (2019) Lastensuojelun Keskusliiton politiikkasuositus. Laadukkaan lastensuojelun edellytykset on turvattava. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/3_2019_LSKL-politiikkasuositus.pdf

Pekola-Sjöblom, Marianne (2020) Kuntalaiset ja kunnalliset palvelut 2020. Kuntalaistutkimus 2020. Kuntaliitto. https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Kuntalaiset%20ja%20kunnalliset%20palvelut%202020.pdf

Pekola-Sjöblom, Marianne (2021) Kuntalaiset toivovat joustavuutta palveluihin. Kuntalaistutkimus 2020. Kuntaliitto. https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2021/kuntalaiset-toivovat-joustavuutta-palveluihin-yha-useampi-kayttaisi-myos-yritysten

Ruokoniemi, Päivi & Repokari, Leena (2021) Lasten psyykkisen oireilun hoito vaatii parempia peruspalveluita. Vieraskynä, Helsingin Sanomat 12.5.2021. https://www.hs.fi/mielipide/art-2000007971074.html?share=fa36f42323fcd4a92901c5d-1d3545273&fbclid=IwAR36b-Ci5YIowkbWlekRsNN4yNn6USGPbAY-jf4TFRXLI-DpV61HIH23GCS1Y

LISÄTIETOJA

Ira Custódio ira.custodio@lskl.fi
(LAVA, osallisuus)

Sonja Falk sonja.falk@lskl.fi
(sote-uudistus, hallinto, LABU)

Kaisu Muuronen kaisu.muuronen@lskl.fi
(perhekeskuskehittäminen)

Petri Paju petri.paju@lskl.fi
(järjestöjen asema, koronan vaikutukset)

Anna Tiili anna.tiili@lskl.fi
(lastensuojelu)

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi